

PAUza

Akademicka

Rok XI

Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności

Nr 445

Kraków, 15 listopada 2018

pauza.krakow.pl

pau.krakow.pl

STULECIE NIEPODLEGŁOŚCI

My, Stanisław August,
z Bożej Łaski Król Polski,
Wielki Książę Litewski etc., etc., etc.

Nie szukając w ciągu królowania naszego innych korzyści lub zamiarów, jak stać się użytecznym ojczyźnie Naszej, byliśmy także tego zdania, iż opuścić należy tron w okolicznościach, w których rozumieliśmy, że oddalenie Nasze przyłoży się do powiększenia szczęścia współziomków Naszych lub też przynajmniej umniejsza ich nieszczęścia; przekonani teraz, że pieczołowitość Nasza na nic się ojczyźnie Naszej nie przyda, kiedy nieszczęśliwa zdarzona w niej insurekcja pogrzyła ją w teraźniejszy stan zniszczenia, i rozważywszy, że środki względem przyszłego losu Polski konieczne potrzebne z powodu naglących okoliczności, a od Najjaśniejszej Imperatorowej Wszech Rosji i innych sąsiednich mocarstw przedsięwzięte, jedynymi są do przywrócenia pokoju i spokojności współobywatelom Naszym, których dobro zawsze było najmiłszym przedmiotem starań Naszych – postanowiliśmy przeto z przywiązania do spokojności publicznej oświadczyć, tak jako też niniejszym aktem najuroczyściej ogłaszamy, że wolnie i z własnej woli wyrzekamy się bez ekscepcji wszelkich praw Naszych do Korony Polskiej, do Wielkiego Księstwa Litewskiego i innych należących do nich krajów, jako też znajdujących się w nich posesji i przynależności; akt ten uroczysty abdykacji korony i rządu Polski w ręce Najjaśniejszej Imperatorowej Wszech Rosji składamy dobrowolnie i z tą rzetelnością, która postępowaniem Naszym w całym życiu kierowała. Zstępując z tronu, dopełniamy ostatniego obowiązku królewskiej godności, zaklinając Najjaśniejszą Imperatorową, ażeby macierzyńską swą dobroczynność na tych rozciągnęła, których królem byliśmy, i to wielkości Jej duszy działanie wielkim swym sprzymierzeńcom udzieliła. Akt niniejszy dla większego waloru podpisaaliśmy i pieczęć nań Nasza wycisnąć rozkazaliśmy.

Działo się to w Grodnie dnia 25 listopada, a roku 32 panowania Naszego Stanisław August, król.

Do P. Prezydenta Stanów Zjednoczonych,
Do Królewskiego Rządu Angielskiego,
Do Rządu Rzeczypospolitej Francuskiej,
Do Królewskiego Rządu Włoskiego,
Do Cesarskiego Rządu Japońskiego,
Do Rządu Rzeczypospolitej Niemieckiej
i do Rządów wszystkich Państw wojujących i neutralnych

Jako Wódz Naczelny Armii Polskiej, pragnę notyfikować rządowi i narodom wojującym i neutralnym istnienie Państwa Polskiego Niepodległego, obejmującego wszystkie ziemie zjednoczonej Polski.

Sytuacja polityczna w Polsce i jarzmo okupacji nie pozwoliły dotychczas narodowi polskiemu wypowiedzieć się swobodnie o swym losie. Dzięki zmianom, które nastąpiły wskutek świetnych zwycięstw armii sprzymierzonych – wznowienie niepodległości i suwerenności Polski staje się odtąd faktem dokonany.

Państwo Polskie powstaje z woli całego narodu i opiera się na podstawach demokratycznych. Rząd Polski zastąpi panowanie przemocy, która przez sto czterdzieści lat ciążyła nad losami Polski – przez ustrój, zbudowany na porządku i sprawiedliwości.

Opierając się na Armii Polskiej pod moją komendą, mam nadzieję, że odtąd żadna armia obca nie wkroczy do Polski, nim nie wyrazimy w tej sprawie formalnej woli naszej. Jestem przekonany, że potężne demokracje Zachodu udzielą swej pomocy i braterskiego poparcia Polskiej Rzeczypospolitej Odrodzonej i Niepodległej.

Za Ministra Spraw Zagranicznych
Filipowicz

Wódz Naczelny
Piłsudski

16 listopada 1918

Kraków

Partnerem czasopisma jest Miasto Kraków

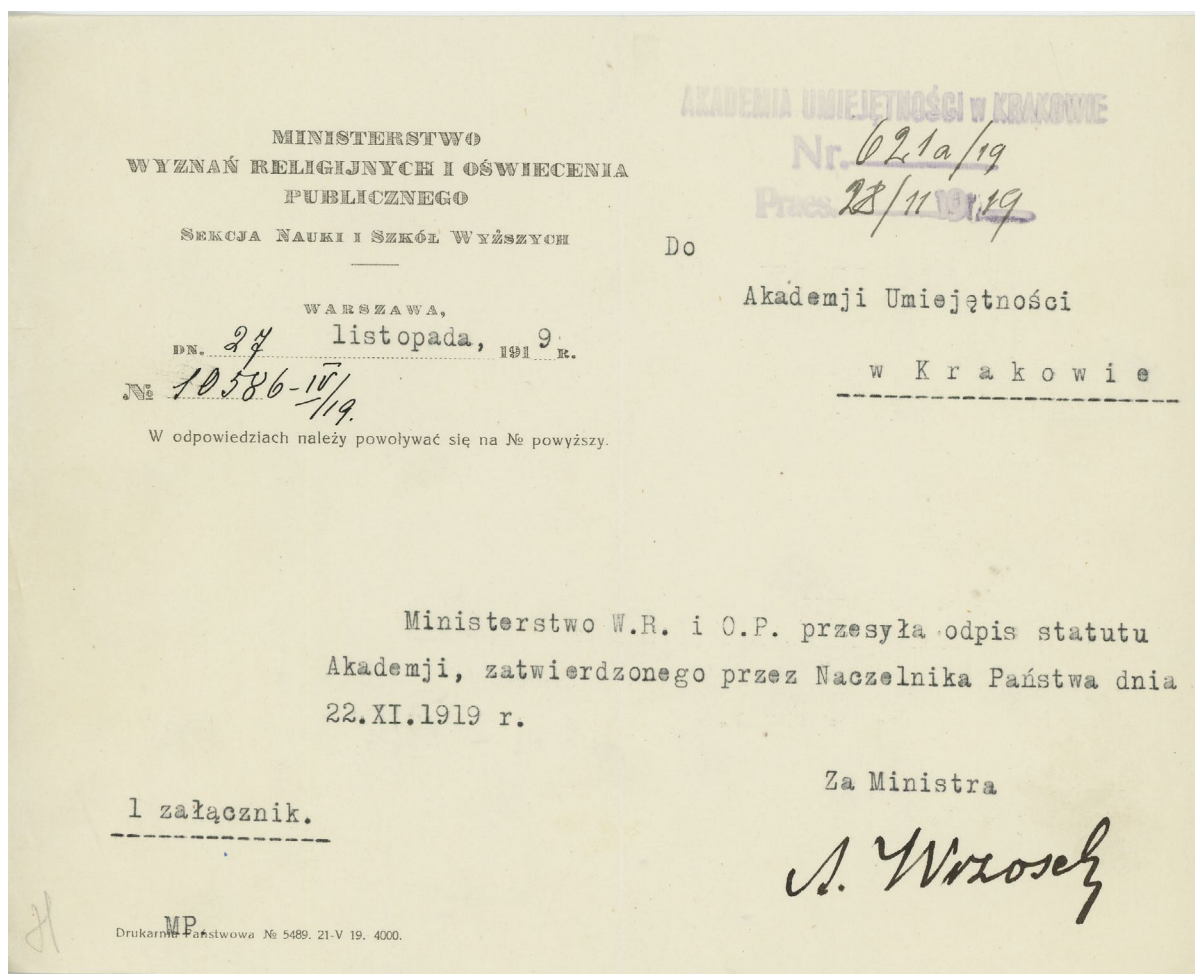
Inauguracja działania Akademii Umiejętności 7 maja 1873

Zamieszczone na pierwszej stronie dwa dokumenty, spinające jakby klamrą czasy niewoli, symbolicznie podsumowują tragiczne dzieje tych 123 lat. Zostawiając dalsze rozważania nad historią upadku i odrodzenia Polski bardziej obszernym i kompetentnym opracowaniom, proponujemy Szanownym Czytelnikom lekturę kilkunastu mało znanych dokumentów związanych z burzliwą historią Akademii Umiejętności, której losy spleły się mocno z losami Rzeczypospolitej.

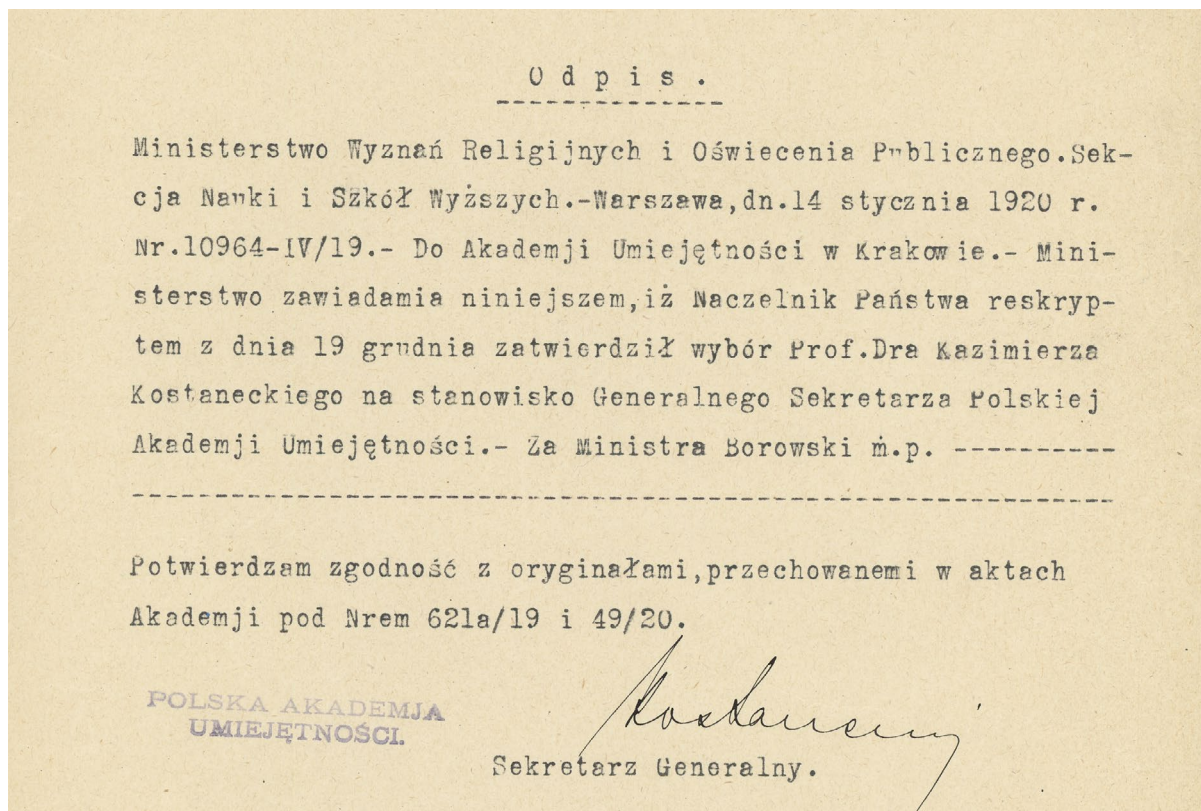
- * Informacja o zatwierdzeniu Statutu Akademii Umiejętności przez Naczelnika Państwa (1919);
- * Informacja o zatwierdzeniu wyboru profesora Kazimierza Kostaneckiego na Sekretarza Generalnego Akademii (1920);
- * Pierwsza i ostatnia strona Statutu Akademii Umiejętności;
- * Zaproszenie na pierwsze zebranie Akademii Umiejętności w niepodległej Polsce (1919);
- * Wystąpienie Prezesa Kazimierza Morawskiego;
- * Odpowiadające na ww. zaproszenie telegramy od Józefa Piłsudskiego i Ignacego Paderewskiego;
- * Gmach Akademii Umiejętności z Adresu Jubileuszowego Rady Miasta Krakowa dla Józefa Majera. Z wystawy „W stulecie założenia Akademii Umiejętności”;
- * Zdjęcie z uroczystości na Wawelu związanych z 75-leciem PAU (1947);
- * Uchwała Rady Ministrów o przejęciu przez PAN majątku PAU (1952);
- * Zatwierdzenie Zarządu PAU po wznowieniu działalności (1990);
- * Wyrok sądu zwracający majątek PAU przejęty przez PAN (1994);
- * Opinia prof. Tomasza Dybowskiego o ciągłości prawnej PAU (2001).

Niewielka objętość PAUzy zmusza nas do zamieszczenia części dokumentów w formie linków. Przepraszamy Szanownych Czytelników za niewygodę z tym związane.

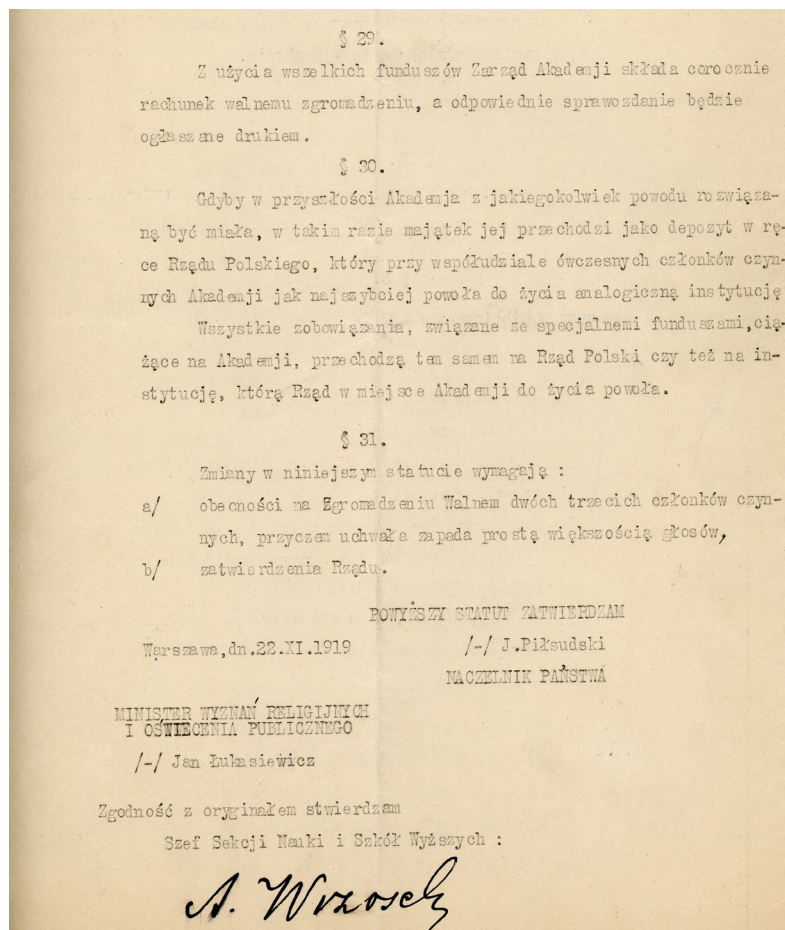
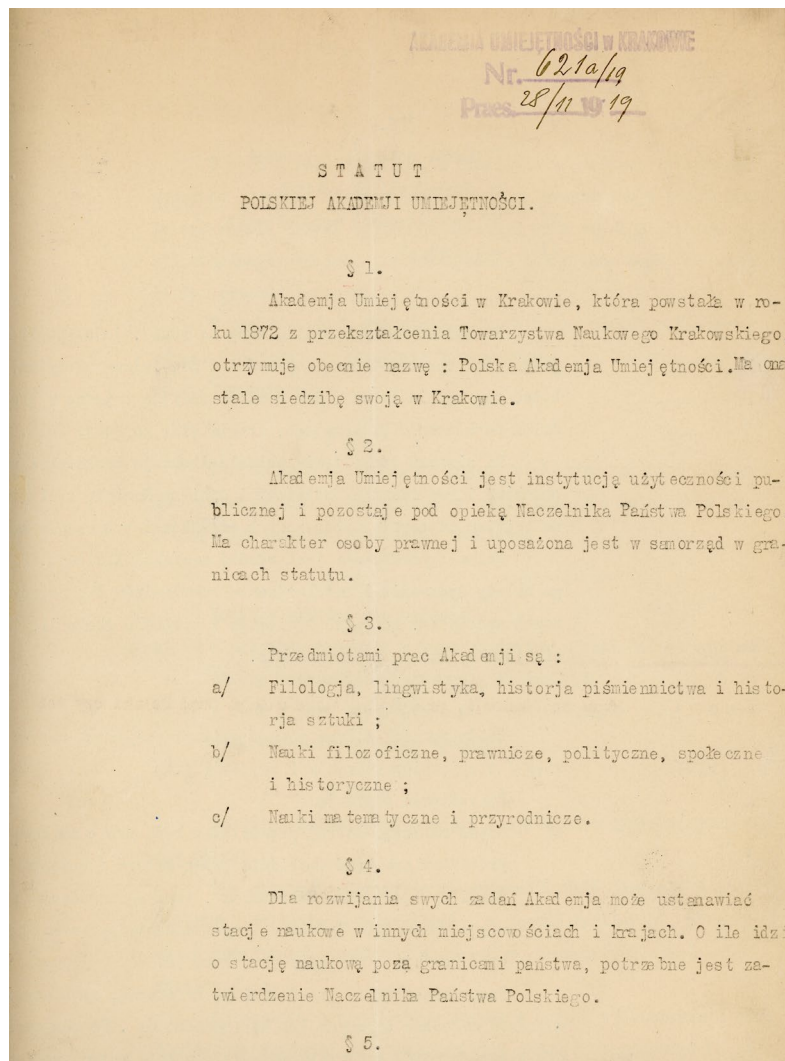
Redakcja dziękuje Paniom Annie Michalewicz (Biuro PAU) oraz Marzenie Włodek (Archiwum Nauki PAN i PAU) za pomoc w udostępnieniu dokumentów.

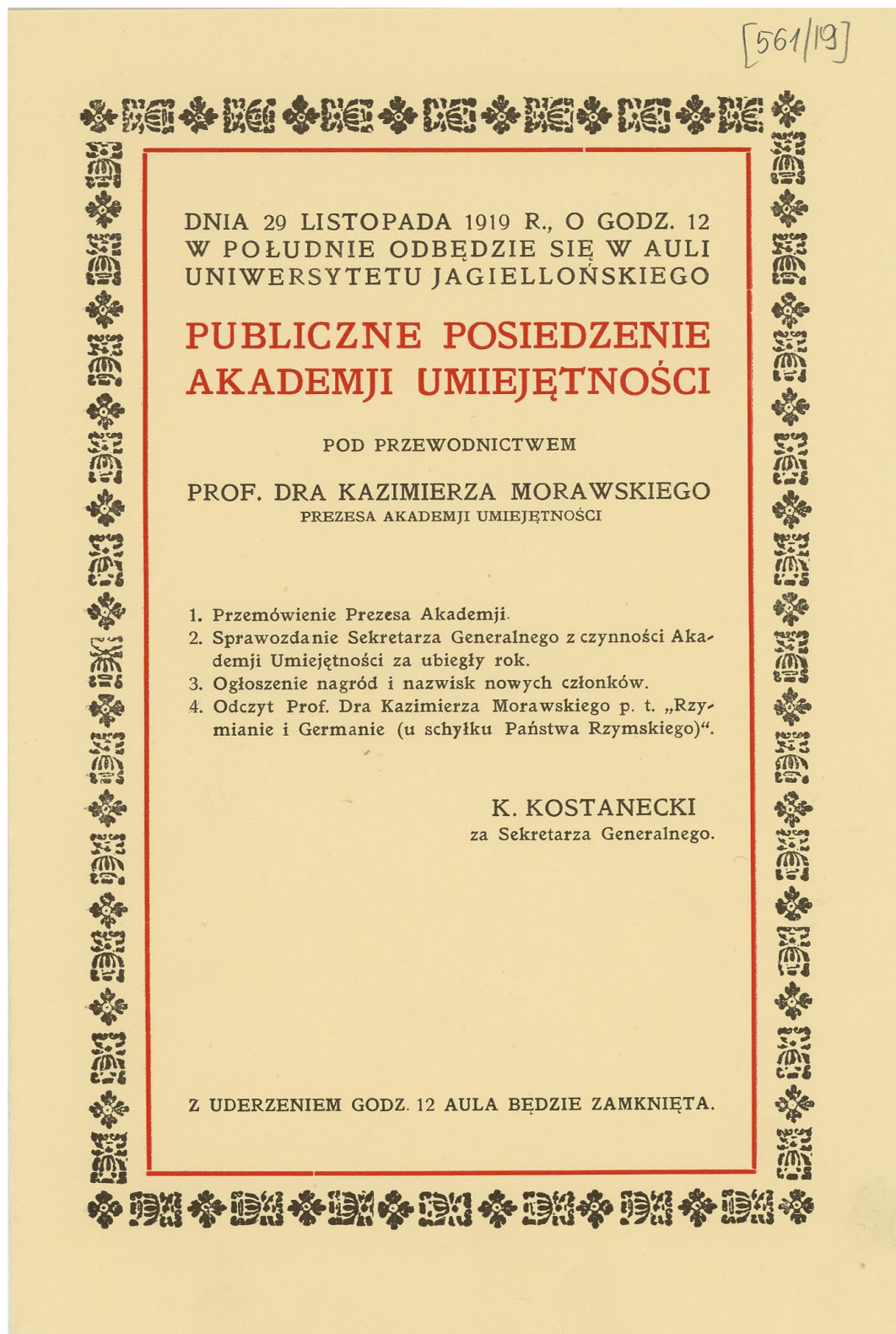

Informacja o zatwierdzeniu Statutu Akademii Umiejętności przez Naczelnika Państwa (1919).

Informacja o zatwierdzeniu wyboru profesora Kazimierza Kostaneckiego na Sekretarza Generalnego Akademii (1920).

Zaproszenie na pierwsze zebranie Akademii Umiejętności w niepodległej Polsce (1919).

[Link do Przemówienia Prezesa Kazimierza Morawskiego.](#)

[561/19]

*Dany napisać w rubryce telegramu
zawołując aparaty członka którego oznaczają:
1. nazwę urzędu nadawczego, 2. numer
nadawczy, 3. ilość słów (eventualnie w for-
mie ulamka), 4. dzień miesiąca, 5. go-
dzinę i minutę nadania.*

Rodaj: _____ Numer nadjęcia: _____

**krakow akademja umiejetnosci
prezes morawski**

*Zarząd telegrafów nie bierze za oddanie
mu do wysyłki względnie doręczenia te-
legramy zgola żadnej odpowiedzialności.*

Służbowe zapiski: _____

Telegram _____

*Przyjęty na przewodzie l. _____
dnia 191. o godz. m. p. _____
przez: _____*

krakow warszawy belwederu 52 89 28 19.1. = 191. o godz. min. p.

= załączając ze nie mogę być obecnym na pierwszym w niepodległej
ojczyźnie uroczystym posiedzeniu akademji umiejetnosci przesyłam
jed w tym dniu swieta nauki polskiej zyczenia jak najswietniejszego
rozwoju , akademja umiejetnosc stajac sie obecnie najwyzsza
instytucja naukowa dla calej polski ma do spelnienia wielkie zadanie
niechaj zamykajac poprzedni okresows swojej dzialalnosci w
ktorym niespozycie zaslugi polozyli mayer szujski ditt tarnowski i
ulanowski spelnia chlubnie nadal na chwale imienia polskiego swoje
poslannictwo stojac na strazy jednej z najidealniejszych placowek
pracy narodowej i wszechludzkiej = J. Pilsudski +

[561/19]

*Dany napisać w rubryce telegramu
zawołując aparaty członka którego oznaczają:
1. nazwę urzędu nadawczego, 2. numer
nadawczy, 3. ilość słów (eventualnie w for-
mie ulamka), 4. dzień miesiąca, 5. go-
dzinę i minutę nadania.*

Rodaj: _____ Numer nadjęcia: _____

**profesor kazimierz morawski
prezes akademji umiejetnosci w
krakowie**

*Zarząd telegrafów nie bierze za
mu do wysyłki względnie doręczenia
telegramy zgola żadnej odpowiedzialności.*

Służbowe zapiski: _____

Telegram _____

*Przyjęty na przewodzie l. _____
dnia 191. o godz. m. p. _____
przez: _____*

warszawyzmk nr 1216.-67.-29/11.-2.-10. = nadany dnia 191. o godz. min. p.

= proszę dostojnego pana prezesa o przyjęcie wyrazów najgłębszej
wdzięczności za tak łaskawe zaproszenie na doroczne posiedzenie
akademji umiejetnosci odbyć się mające w dniu 29 listopada i
stan spraw państwowych nie pozwala mi chwilowo na opuszczenie
stolicy i z niewysłowionym żalem jestem zmuszony zapiechać
podroży do krakowa , odmawiając sobie zaszczytu i szczęścia
znalezienia się w tym dniu uroczystym wśród czcigodnych członków
przesławnej akademji i. = paderewski +

Odpowiadające na ww. zaproszenie telegramy od Józefa Piłsudskiego i Ignacego Paderewskiego.

Gmach Akademii Umiejętności z Adresu Jubileuszowego Rady Miasta Krakowa dla Józefa Majera. Z wystawy „W stulecie założenia Akademii Umiejętności”.

Zdjęcie z uroczystości na Wawelu, związanych z 75-leciem PAU, w okularach siedzi prof. Kazimierz Nitsch, dalej prof. Jan Dąbrowski (1947).

URZĄD RADY MINISTRÓW
P.Rz.1443/52

U C H W A Ł A Nr 1167/52
RADY MINISTRÓW
z dnia 20 grudnia 1952 r.

w sprawie przejmowania przez Polską Akademię Nauk zakładów i placówek Polskiej Akademii Umiejętności.

Na podstawie art.55 ustawy z dnia 30 października 1951 r. o Polskiej Akademii Nauk /Dz.U.Nr 57, poz.391/ Rada Ministrów p o s t a n a w i a :

§ 1.

Polska Akademia Nauk przystąpi z dniem 1 stycznia 1953 r. do przejmowania poszczególnych zakładów i placówek Polskiej Akademii Umiejętności.

§ 2.

1/ Łącznie z przejmowanymi zakładami i placówkami /§1/ Polska Akademia Nauk przejmie również urządzenia i składniki majątkowe Polskiej Akademii Umiejętności wraz z związanymi z tymi składnikami i placówkami, nieruchomym majątkiem, funduszami i wszelkimi prawami, wolne od obciążeń i zobowiązań z wyjątkiem:

- 1/ zobowiązań o charakterze publiczno-prawnym,
- 2/ zobowiązań wobec jednostek gospodarki społecznej,
- 3/ zobowiązań ze stosunku najmu pracy i umów o dzieło,
- 4/ zobowiązań z tytułu odpowiedzialności za czyny niedozwolone.

2/ Nieruchomy majątek Polskiej Akademii Umiejętności, przejęty na podstawie ust.1 Polska Akademia Nauk przejmie na rzecz Skarbu Państwa.

§ 3.

Powołuje się Komisję złożoną z przedstawicieli Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów i Polskiej Akademii Nauk, która rozpatrzy i przedłoży Prezydium Rządu wnioski w sprawie zobowiązań Polskiej Akademii Umiejętności, związanych z przejętymi zakładami i placówkami /§ 1/, a nie przekazanych Polskiej Akademii Nauk.

§ 4.

Sprawami zakładów i placówek Polskiej Akademii Umiejętności nieprzejętych przez Polską Akademię Nauk stosownie do §1, zawiadywać będą z ramienia Polskiej Akademii Umiejętności Prezes i Sekretarz Generalny Polskiej Akademii Umiejętności.

§ 5.

Wykonanie uchwały porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Prezydium Polskiej Akademii Nauk.

Prezes Rady Ministrów

/-/ Bolesław Bierut

za zgodność:

Dyrektor Generalny I Zespołu
Urzędu Rady Ministrów

/-/ Prof.dr St.Rozmaryn

za zgodność:

POLSKA AKADEMIA NAUK
Sekretariat Dyrektora Generalnego

10.3.64

POSTANOWIENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 11 lutego 1990 r.

Nr K.113-3 -90

Przyjmując do wiadomości wznowienie statutowej działalności
Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, stosownie do § 20
statutu Akademii zatwierdzam wybór:

Prezesa Polskiej Akademii Umiejętności

prof. dr Gerarda LABUDY

Wiceprezesa Polskiej Akademii Umiejętności

prof. dr Henryka BARYCZA

Sekretarza Generalnego Polskiej Akademii Umiejętności

prof. dr Józefa SKĄPSKIEGO

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wojciech Jaruzelski

Zatwierdzenie Zarządu PAU po wznowieniu działalności (1990).

Wyrok sądu zwracający majątek PAU przejęty przez PAN (1994).

Opinia prof. Tomasza Dybowskiego o ciągłości prawnej PAU (2001).

EDWARD SŁOŃSKI

Ta, co nie zginęła

1

Rozdzielił nas, mój bracie,
zły los i trzyma straż –
w dwóch wrogich sobie szańcach
patrzymy śmierci w twarz.

W okopach pełnych jęku
wsluchani w armat huk,
stoimy na wprost siebie –
ja – wróg twój, ty – mój wróg !

Las płacze, ziemia płacze,
świat cały w ogniu drży....
W dwóch wrogich sobie szańcach
stoimy ja i ty.

2

Zaledwie wczesnym rankiem
armaty zaczną grać,
ty świstem kul morderczym
o sobie dajesz znać.

Na nasze niskie szańce
szrapnelów rzucasz grad
i wołasz mnie i mówisz:
– To ja, twój brat....twój brat ! –

Las płacze, ziemia płacze,
w pożarach stoi świat,
a ty wciąż mówisz do mnie :
– To ja, twój brat.... twój brat ! –

3

O, nie myśl o mnie, bracie,
w śmiertelny idąc bój,
i w ogniu moich strzałów,
jak rycerz mężnie stój!

A gdy mnie z dala ujrzyysz,
od razu bierz na cel
i do polskiego serca
moskiewską kulą strzel.

Bo wciąż na jawie widzę
i co noc mi się śni,
że TA, CO NIE ZGINĘŁA,
wyrośnie z naszej krwi.

We wrześniu 1914

MARIA KONOPNICKA

Rota

Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród.
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy, by nas gnębił wróg.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i pył
Krzyżacka zawierucha.
Twierdzą nam będzie każdy próg.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz,
Ni dzieci nam germanił,
Orężny wstanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił.
Pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie damy miana Polski zgnieść,
Nie pójdziem żywo w trumnę,
W Ojczyzny imię i w jej cześć
Podnosim czoła dumne.
Odzyska ziemię dziadów wnuk.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Borowski, Andrzej M. Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzostkowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.